

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИЙМАЛЬНА КОМІСІЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова приймальної комісії
Анатолій МАЗАРАКІ
«*дт*» *березня* 2025 р.
44470624

ПРОГРАМА

**фахового іспиту для вступу на навчання
для здобуття освітнього ступеня бакалавра
на основі НРК6 та НРК7**

галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»
спеціальність	D8 «Право»
освітні програми	«Комерційне право», «Цивільне право і процес»

Київ 2025

ВСТУП

В умовах побудови правової держави та розвитку ринкової економіки підвищується роль права як регулятора суспільних відносин. Зростають вимоги до формування у здобувачів вищої освіти сучасної системи професійних знань і навичок у сфері правового регулювання суспільних відносин.

Навчальні дисципліни спеціальності «Право» орієнтовані на комплексну професійну підготовку конкурентоспроможних кваліфікованих фахівців у сфері права, зокрема, у сфері захисту прав суб'єктів господарювання та правового забезпечення господарської діяльності, публічної фінансової діяльності, у сфері правового регулювання цивільних та цивільно-процесуальних правовідносин тощо.

Програму фахового іспиту розроблено відповідно до Стандарту вищої освіти України зі спеціальності «Право», а також освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів ДТЕУ «Комерційне право», «Цивільне право і процес».

Метою фахового іспиту є оцінювання рівня набутих теоретичних знань, практичних навичок та інших компетентностей. Фаховий іспит проводиться у формі тестування.

Програма фахового іспиту містить такі розділи:

1. Теорія держави і права.
2. Конституційне право.
3. Цивільне право України.
4. Кримінальне право України.

Метою програми є забезпечення вступників необхідною інформацією щодо структури і змісту вступного випробування з фаху.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Юридична наука. Предмет, методи та функції теорії держави і права.

Теорії походження держави. Причини й умови виникнення держави.

Поняття та юридичні ознаки держави. Сутність держави. Типології держав. Поняття та види влади. Теорія поділу влади. Поняття та форми демократії. Поняття та класифікація функцій держави.

Поняття форми держави. Форма державного правління. Форми державного устрою. Форми державно-політичного режиму.

Поняття механізму держави та його структура.

Поняття громадянського суспільства і правової держави. Моделі сучасної соціальної держави. Поняття та структура політичної системи суспільства.

Типологія праворозуміння. Позитивне право. Природне право. Соціальні норми первіснообщинного ладу. Теорії походження права. Поняття і ознаки

права. Принципи права. Суб'єктивне юридичне право. Об'єктивне юридичне право. Співвідношення права і закону. Співвідношення національного і міжнародного права. Сутність права. Функції права.

Поняття та ознаки соціальних норм. Види соціальних норм. Норми права. Поняття джерел права. Види форм права. Поняття та види нормативно-правового акта. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, за колом осіб. Система права і система законодавства. Колізії у законодавстві.

Поняття прав, свобод, обов'язків людини і громадянина. Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Міжнародні стандарти в галузі прав людини. Міжнародний захист прав людини. Національні способи захисту прав людини. Поняття та структура правового статусу особи. Правовий статус народу. Правовий статус держави.

Поняття та ознаки норми права. Структура норми права. Види гіпотез, диспозицій, санкцій. Види правових норм. Спеціалізовані норми права.

Поняття системи права. Структура системи права. Галузі вітчизняного права. Публічне і приватне право. Інститут і підгалузь права. Структура системи законодавства. Поняття галузі та інституту законодавства.

Поняття, принципи та функції правотворчості. Ознаки правотворчості. Стадії правотворчого процесу. Види правотворчості. Форми правотворчості. Референдум. Правотворча ініціатива. Поняття і види законодавчої техніки. Види систематизації нормативно-правових актів: кодифікація, інкорпорація, консолідація.

Поняття суспільних відносин. Поняття, ознаки та структура правовідносин. Суб'єкти й об'єкти правовідносин. Фізична особа. Юридична особа. Правосуб'єктність фізичних та юридичних осіб. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність. Юридичні факти. Види правовідносин.

Поняття та форми реалізації правових норм. Поняття та ознаки правозастосування. Принципи правозастосовної діяльності. Вимоги до правильного застосування норм права. Поняття та ознаки акта застосування норм права. Тлумачення норм права. Способи та види тлумачення норм права. Поняття прогалин у праві та причини їх існування. Аналогія права. Аналогія закону.

Верховенство права. Поняття та принципи законності. Структура та ознаки правопорядку. Державна дисципліна. Поняття, ознаки і функції правового виховання. Зміст, система і механізм правового виховання. Засоби та способи правового виховання. Стадії правового виховання. Поняття та джерела правового нігілізму.

Поняття, види правової поведінки. Поняття, склад і види правомірної поведінки. Поняття та ознаки правопорушень. Склад правопорушень. Види правопорушень.

Поняття та ознаки юридичної відповідальності.

Поняття та ознаки, механізм, види, способи і типи правового регулювання.

Правова сім'я і правові системи сучасності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теорія держави і права [Текст] [Текст] : підручник / авт.: В.М. Марчук, Л.В. Ніколаєва, Т.О. Гуржій та ін.; за ред. Л.В. Ніколаєвої, Т.О. Гуржія. – Київ : КНТЕУ, 2021. – 424 с.
2. *Теорія держави та права [Текст] [Текст] : навч. посіб. / упоряд.: І.В. Тетарчук. – 2-ге вид., допов. та переробл. – Київ : Центр учбової літератури, 2024. – 302 с. **
3. Фатхутдінова О.В., Куненко І.С., Максимова Л.О., Хлабистова К.В. Теорія держави і права. КНТ, 2022. 328с.

Розділ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Поняття та предмет конституційного права України. Система конституційного права та її складові елементи. Поняття, критерії класифікації, функції та види інститутів конституційного права. Конституційно-правові відносини. Метод правового регулювання. Принципи конституційного права. Методологія науки конституційного права.

Поняття, види джерел конституційного права України. Форма і структура конституцій та їх класифікація. Конституція України – головне джерело конституційного права України. Структура та система чинної Конституції України. Функції та юридичні властивості Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Реалізація конституційних норм. Правова охорона Конституції України.

Конституційні засади та співвідношення національного та міжнародного права. Вплив міжнародного права на систему джерел українського конституційного права.

Основи конституційного ладу України. Поняття державного та суспільного ладу України. Форма держави в Україні. Україна як демократична республіка. Теорія поділу влади: її зміст та закріплення в Конституції. Державна мова в Україні. Державна символіка України. Принцип верховенства права в системі засад конституційного ладу України. Поняття та види громадських об'єднань. Конституційно-правовий статус політичних партій.

Поняття та структура конституційно-правового статусу людини і громадянина. Поняття та види конституційних прав та свобод людини та громадянина. Підстави обмеження прав і свобод людини та громадянина. Конституційно-правові основи становлення інституту громадянства України. Способи та підстави набуття громадянства України. Правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.

Поняття і види форм безпосередньої і представницької демократії. Основні інститути демократії, їх формування, розвиток, функціонування. Поняття та види виборів в Україні. Виборчі системи: поняття та види.

* Курсивом виділена література, що є в бібліотеці ДТЕУ.

Виборчий процес та характеристика стадій виборчого процесу. Поняття та види референдумів в Україні. Порядок організації та проведення референдумів в Україні.

Конституційні засади організації та здійснення державної влади в Україні. Поняття, види та система органів державної влади в Україні. Система стримувань і противаг. Український народ як єдине джерело влади в Україні.

Порядок формування Верховної Ради України та її структура. Функції та повноваження Верховної Ради України. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційний та законодавчий процеси та їх характеристика. Акти Верховної Ради України. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Поняття правового статусу народних депутатів України. Відповідальність народних депутатів України. Дострокове припинення повноважень народних депутатів України. Контрольні функції парламенту. Конституційний статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Конституційно-правовий статус Президента України. Функції та конституційні повноваження Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Акти Президента України. Відповідальність Президента України.

Поняття органів виконавчої влади та їх система. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади. Порядок формування, склад та повноваження Кабінету Міністрів України.

Конституційний Суд України. Порядок формування, склад, функції та повноваження Конституційного Суду України. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Інститут конституційної скарги. Акти Конституційного Суду України. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України.

Загальна характеристика судової системи. Система судів загальної юрисдикції. Правовий статус суддів. Порядок їх призначення чи обрання. Функції та повноваження прокуратури. Адвокатура в системі судового захисту прав людини.

Система адміністративно-територіального устрою України. Спеціальний статус міст Києва і Севастополя. Автономна Республіка Крим – територіальна автономія у складі України. Особливості адміністративно-правового статусу Автономної Республіки Крим.

Поняття та правова основа місцевого самоврядування. Система, органи та посадові особи місцевого самоврядування. Повноваження місцевого самоврядування. Порядок формування органів місцевого самоврядування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

ОСНОВНА

1. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
2. *Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип., Київ: Юрінком Інтер, 2023. 556 с.*
3. Савчин Михайло Порівняльне конституційне право: підручник. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 596 с.

Розділ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Поняття і система цивільного права. Предмет цивільного права. Майнові й особисті немайнові відносини. Метод цивільно-правового регулювання. Принципи цивільного права. Джерела цивільного права.

Загальна характеристика цивільних правовідносин. Юридичний факт як підстава виникнення цивільних правовідносин.

Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність та дієздатність фізичних осіб. Деліктоздатність. Опіка та піклування. Місце проживання фізичної особи.

Поняття та ознаки юридичної особи. Класифікація юридичних осіб. Створення та державна реєстрація юридичних осіб. Реорганізація та ліквідація юридичних осіб. Об'єкти цивільних правовідносин та їх види.

Поняття правочину. Ознаки правочину. Класифікація правочинів. Умови чинності правочинів. Форма правочину. Презумпція правомірності правочину. Недійсні правочини. Правові наслідки визнання правочину недійсним. Момент недійсності правочину. Недійсність частини правочину.

Поняття і підстави виникнення представництва. Суб'єкти представництва. Види представництва. Правові наслідки вчинення правочину представником. Передоручення. Поняття довіреності. Форма довіреності. Строк дії довіреності. Правові наслідки припинення довіреності.

Строки здійснення і захисту цивільних прав. Позовна давність. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення та перив перебігу строків позовної давності. Наслідки закінчення строку позовної давності. Поновлення строків позовної давності.

Поняття та види особистих немайнових прав.

Поняття, зміст та межі здійснення права власності. Суб'єкти права власності. Види права власності. Способи набуття і припинення права власності. Ризик випадкового знищення чи пошкодження речі. Право спільної власності, види та порядок його здійснення. Обмежені речові права. Захист права власності та інших речових прав. Віндикаційний позов. Негаторний позов.

Поняття інтелектуальної власності і система її правової охорони. Авторське право і суміжні права. Право промислової власності.

Поняття та види зобов'язань. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони у зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні. Виконання та припинення зобов'язань. Способи забезпечення

виконання зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань. Новація. Прощення боргу. Припинення зобов'язання неможливістю виконання.

Цивільно-правова відповідальність, умови та вид цивільно-правової відповідальності.

Поняття, зміст та форма цивільно-правового договору. Істотні умови договору. Порядок укладення, зміни та припинення договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

Договір купівлі-продажу та його види. Договір поставки. Договір міни. Договір дарування. Договір ренти. Договір довічного утримання. Договір найму (оренди). Okремі види договору найму. Договір підряду. Договір будівельного підряду. Транспортні договори. Види транспортних зобов'язань. Договір зберігання. Види договору зберігання. Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном.

Зобов'язання зі страхування. Договір страхування. Договір позики. Кредитні та розрахункові зобов'язання.

Види та порядок укладення договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Ліцензія та види ліцензій на використання об'єкта інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії.

Недоговірні зобов'язання. Зобов'язання, що виникають з односторонніх дій. Публічна обіцянка винагороди. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та майна фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають внаслідок загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Правові наслідки набуття або збереження майна без належної правової підстави. Зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди (деліктні зобов'язання).

Поняття та підстави спадкування. Поняття, склад спадщини. Спадкоємці. Спадкування за законом і за заповітом. Здійснення права на спадкування. Спадковий договір.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 18.12.2021).
2. Про господарські товариства : Закон України від 19 верес. 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 18.12.2021).
3. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 верес. 2008 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (дата звернення: 18.12.2021).
4. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лют. 2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 18.12.2021).

5. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 трав. 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 18.12.2021).

ОСНОВНА

1. Цивільне право (частина особлива). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2022. – 640 с.
2. Кіріяк О.В., Пацурківський Ю.П., Гудима-Підвербецька М.М. Цивільне право (загальна частина): навч. посібник / О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.
3. Цивільне право. Особлива частина: навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін.; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2023. – 420 с.
4. Цивільне право України: підруч. Частина загальна / Баранова Л. М., Дуденко Т. В. та ін.; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, ЕКУС, 2024. 568 с.

Розділ 4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Поняття, предмет, завдання та система кримінального права України. Наука кримінального права. Поняття кримінального права. Предмет кримінального права. Основні інститути кримінального права України. Система кримінального права. Загальна і Особлива частини кримінального права.

Загальна частина

Поняття закону про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність у просторі та часі. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність. Поняття кримінального правопорушення. Класифікація кримінальних правопорушень. Кримінальна відповідальність та її підстави. Поняття складу кримінального правопорушення та його види. Елементи складу кримінального правопорушення. Об'єкт кримінального правопорушення. Види об'єктів кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Поняття, ознаки і значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення, її обов'язкові та факультативні ознаки. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Поняття, ознаки і значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення, ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Стадії вчинення умисного кримінального правопорушення. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Форми співучасті. Види співучасників. Обставини, які виключають протиправність діяння. Звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття та мета покарання. Система і види покарань. Загальні засади призначення покарання, їх поняття і зміст. Принципи призначення покарання. Звільнення від покарання і подальшого відбування покарання. Поняття, підстави і види

звільнення від покарання і подальшого його відбуття. Судимість. Поняття і умови погашення судимості. Зняття судимості. Інші заходи кримінально-правового характеру. Поняття, мета та підстави застосування примусових заходів медичного характеру. Примусове лікування. Спеціальна конфіскація. Обмежувальні заходи. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Примусові заходи виховного характеру: поняття, види, підстави та порядок застосування. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Підстави їх застосування.

Особлива частина

Поняття Особливої частини кримінального права. Поняття та система Особливої частини кримінального права. Зв'язок Особливої та Загальної частини кримінального права. Наукові основи кваліфікації кримінальних правопорушень. Правова модель і юридична підстава кваліфікації кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Визначення основних понять цієї групи кримінальних правопорушень. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Загальна характеристика кримінальних правопорушень цієї групи. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Кримінальні правопорушення проти власності. Загальний механізм кримінально-правової охорони власності в Україні. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Поняття і види господарських кримінальних правопорушень. Кримінальні правопорушення проти довкілля. Особливості безпосередніх об'єктів кримінальних правопорушень проти довкілля. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і

мереж електрозв'язку. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Поняття службової особи та особи, яка надає публічні послуги. Кримінальні правопорушення проти правосуддя. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення). Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

До розділу 4. Кримінальне право України **НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ**

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 17.12.2021).

ОСНОВНА

1. *Кримінальне право. Загальна частина: науково-експертні висновки [Текст] [Текст] / за ред. П.С. Берзіна. – Київ : Алерта, 2024. – 662 с.*
2. *Вереша Р. В. Кримінальне право України (Загальна частина). Практикум [Текст] [Текст] : навч.-метод. посіб. / Р. В. Вереша. – 5-те вид., переробл. та допов. – Київ : Алерта, 2025. – 200 с.*
3. *Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 520 с*
4. *Тютюгін В. І. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2023. – 352 с*
5. *Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. Копотуна І. М. – Київ: «КНТ», 2023. – 932 с.*

КРИТЕРІЇ
оцінювання знань вступників на фаховому іспиті
для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

1. Загальні положення:

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Виконуючи тестове завдання, вступнику слід обрати одну правильну відповідь.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Вступники, які отримали менше 100 балів, до наступних випробовувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.